

„XYLOPROTECT” : INSECTICID CONCEPUT PENTRU TRATAREA ICOANELOR PE LEMN ȘI A MOBILIERULUI DE ARTĂ

ALEXANDRU GHILLIS, ROXANA ILIE

Este bine cunoscut că nu orice fel de produs insecticid poate fi utilizat pentru eradicarea atacurilor active ale insectelor xilofage, care macină structura panourilor de lemn ale icoanelor vechi sau ale mobilierului de artă. Partea sensibilă a acestora din urmă la contactul cu insecticidul, în cazul scurgerilor accidentale pe partea lor finisată, o reprezintă suprastructura sistemului și anume, în ordine: (1) verniul sau pelicula de lac protector, (2) pelicula de culoare și (3) grundul. Excesul de insecticid provenit din pensulările sau injecțiile acestuia pe/in reversul panourilor sau al elementelor de mobilier și ajuns întâmplător pe suprafețele pictate, vopsite sau lăcuite, poate produce acestora deteriorări mai mult sau mai puțin grave. Pericolul îl reprezintă atât natura solventului-vehicul, cât și substanța activă insectică. Ambele amenință, în primul rând, integritatea finisajului obiectelor tratate și, în al doilea rând, mediul înconjurător prin gradul de toxicitate al produsului utilizat. Un procedeu modern netoxic, ecologic, este fumigația cu gaze inerte, nepoluante, ca bioxidul de carbon și azotul. Suntem în posesia unei documentații ample cu privire la un asemenea procedeu. Deși rezultatele imediate ale aplicării procedeuului menționat sunt remarcabile, trebuie observat că remanența tratamentului este minimă. Un obiect tratat prin fumigație cu bioxid de carbon sau azot, poate fi din nou infestat de insecte la scurtă vreme după

gazare. Pentru a se evita reinfestarea, este recomandabil ca reversul panourilor sau al elementelor de mobilier să fie etanșat prin obturarea orificiilor practicate de insecte și peliculizarea suprafeței cu un amestec de ceruri cu intervale ridicate de topire, cu grund sau lac. Obturarea orificiilor și peliculizarea reversului asigură o bună stabilitate a întregului sistem la fluctuațiile factorilor de microclimat.

În momentul de față, conservatorii și restauratorii noștri autorizați de forurile competente folosesc cu precădere, pentru a efectua dezinfecția icoanelor vechi și a mobilierului, produse din gama insecticidului german **Xylamon**, cum sunt **Clear**, **Härtend** sau **Brown**. Trebuie menționat că, atât din literatura internațională de specialitate, dar, mai ales, din propria experiență, știm acum cu precizie că toate aceste insecticide *Xylamon* afectează integritatea peliculei de verni sau a peliculei de lac a mobilierului, dacă în mod involuntar ajung sub formă de scurgeri pe suprafața pictată sau lăcuită. Zonele alterate ale verniului au aspectul de suprafață udă, întunecată, iar la pipăit sunt lipicioase în permanență. Pe scurt, explicația este următoarea: substanța activă insectică, pe care se bazează produsele *Xylamon*, conține cloronaftalene care interacționează chimic cu rășinile naturale ce formează verniurile originare ale picturilor sau lacurile mobilierului, modificându-le structurile. Mai trebuie amintit că aceeași substanță

activă insecticidă a *Xylamonului* provoacă și corodarea unor eventuale elemente metalice înglobate sistemului tratat. În cazul pățării nedorite a picturii, din cauza injectărilor profunde cu produsele *Xylamon*, restauratorului nu-i rămâne decât să subțieze și să egalizeze sau chiar să elimine vernul original, pentru a reface în totalitate pelicula protectoare a picturii. Același lucru se va întâmpla și în cazul mobilierului. Din păcate, la un tratament amplu, prin injectare cu un insecticid a unei structuri spongioase de lemn, este aproape inevitabilă o minimă scurgere a excesului de material pe partea finisată a obiectului. Operatorul va trebui să intervină cu un tampon de vată hidrofilă sau cu câlți de bumbac.

Un rezultat bun în tratarea icoanelor infestate de insecte a demonstrat insecticidul *Sadokill*, produs de o firmă daneză. El a fost testat și poate este utilizat în câteva laboratoare de muzee importante din țară. *Sadokill* nu a provocat nici un fel de neplăceri nici în timpul, nici după tratamentele aplicate. Acest insecticid este destul de dificil de procurat și nici nu este, totuși, un produs care să acopere în totalitate dezideratele conservatorilor și restauratorilor de artă.

Atât *Xylomon* cât și *Sadokill* sunt concepute ca produse insecticide cu folosință industrială largă. Ele au fost adoptate de conservatori/restauratori din lipsă de altceva mai bun, destinat, în primul rând, conservării de artă și abia în al doilea rând industriei lemnului, a mobilei de serie.

Pentru a înlătura complet efectele negative provocate de folosirea insecticidelor industriale la conservarea picturilor de panou de lemn și a mobilierului de artă, în urma unor cercetări laborioase,

noi am pus la punct un produs insecticid în două variante: **XyloProtect A (XPA)** și **XyloProtect B (XPB)**. Componentele produsului *XyloProtect*, luate fiecare separat și împreună, nu prezintă deloc pericole pentru suprafețele pictate, vopsite sau lăcuite. În plus, gradul minim de toxicitate (grupa a IV-a) admis de organizațiile internaționale de protecție a sănătății și mediului, îl fac practic inofensiv pentru oameni și animalele cu sânge cald. În același timp, prin formulare, este asigurată remanența îndelungată a substanței active și se exclude reparația bicdegradărilor. În majoritate, insecticidul formulat de noi, fără a constitui prin originalitate subiectul unui brevet de invenție, conține materii prime și materiale compatibile atât între ele, cât și cu materiile picturale originare. Toate componentele insecticidului produs de noi sunt de cea mai bună calitate, fiind importate de la firme renumite. Aceste componente, fiecare în parte, sunt folosite de multă vreme în laboratoarele de conservare și restaurare, cunoscute pe plan mondial, la tratamente specifice ale picturilor și mobilierului de artă. Noi nu am făcut altceva decât să le selectăm pe cele potrivite și să le punem în operă, pentru atingerea scopului urmărit.

Un studiu amplu, detalii tehnice și alte date cu privire la cele două variante *XPA* și *XPB* ale insecticidului *XyloProtect*, urmează a fi făcute publice, pentru cei interesați, într-un viitor număr al acestei publicații. Cu această ocazie, trebuie menționat că insecticidul *XyloProtect* cu cele două variante: *XPA* și *XPB*, va putea fi la îndemâna specialiștilor prin **PRIMACO GROUP & PROPART S.R.L. București, telefon/fax 312.18.10.**